

Handläggare
Maria Eriksson
Telefon: 0850824268

Till
Skärholmens stadsdelsnämnd
2022-08-25

Ett utvidgat utreseförbud för barn (Ds 2022:9)

Svar på remiss från kommunstyrelsen, KS 2022/658

Förvaltningens förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Omedelbar justering.

Sammanfattning

Ärendet har remitterats till förvaltningen för synpunkter avseende utredningen *Ett utvidgat utreseförbud för barn (Ds 2022:9)*. Utredningen föreslår att man utvidgar tillämpningsområdet för det utreseförbud som är inskrivet i lagen om vård av unga (LVU). Idag kan man endast besluta om utreseförbud om man befarar att ett barn ska ingå äktenskap/äktenskapsliknande förbindelse eller könsstympas vid en utlandsvistelse. I utredningen kommer man fram till att det finns fler barn och ungdomar som riskerar att fara illa vid utlandsvistelser, men idag finns det inte någon laglig möjlighet att besluta om utreseförbud för dessa. Utöver att bredda utreseförbudet så vill man också införa ett straffansvar om man undanhåller eller för bort ett barn med syfte att förhindra omedelbart omhändertagande eller verkställighet av vård i enlighet med LVU.

För att de föreslagna förändringarna ska bli effektiva och verkningsfulla så har man i utredningen också identifierat övriga ändringar i lag och föreskrifter som bedöms nödvändiga att genomföra ibland annat efterlysningsregistret och utlänningsförordningen.

Även om förslagen innebär en viss inskränkning i barns grundläggande fri- och rättigheter så ser förvaltningen positivt på förslagen då de innebär ett förstärkt skydd och en ökad trygghet för barn och ungdomar som riskerar att fara illa utomlands.

Bakgrund

Utredningen *Ett utvidgat utreseförbud för barn (Ds 2022:9)* har remitterats av Kommunstyrelsen till Skärholmens stadsdelsnämnd. Övriga remissinstanser är Stadsledningskontoret, Socialnämnden, Utbildningsnämnden, Kungsholmens stadsdelsnämnd samt Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd.

Remissvar ska ha inkommit till Kommunstyrelsen senast den 30 augusti 2022.

Ärendet

I mars 2021 gav socialminister Lena Hallengren i uppdrag åt Lars Sjöström att biträda Socialdepartementet med att utreda om det finns behov av ett utvidgat utreseförbud för barn och i sådana fall ta ställning till hur ett utvidgat tillämpningsområde bör se ut. Uppdraget utökades i september samma år och kom då att även att omfatta frågan ifall straffansvaret för egenmäktighet med barn bör utvidgas till att omfatta fall där beslut om omedelbart omhändertagande eller vård enligt LVU har meddelats men inte verkställts.

Utredningen landar i bedömningen att skyddet för barn som riskerar att fara illa vid utlandsvistelser behöver stärkas och utvidgas då man idag inte har lagstöd för att besluta om utreseförbud i alla de fall där barn och ungdomar riskerar att fara illa. Den paragraf gällande utreseförbud för barn som infördes i LVU år 2020 föreslås därför utvidgas. Utredningen konstaterar att det är högst risk för barn att fara illa vid utlandsvistelser där det finns kopplingar till hedersrelaterat våld och förtryck. Detta är främst resor som syftar till att barnet ska ingå äktenskap, men det förekommer även resor med andra uppsåt som exempelvis könsstympning och uppfostringsresor för HBTQI-personer. Utöver det så finns även andra utlandsvistelser där barn riskerar barn att fara illa, det kan exempelvis handla om resor där barn har kopplingar till terroristorganisationer eller krigsområden. Förhållandena för barn vid skadliga utlandsvistelser varierar avsevärt och därför föreslås en mer generell beskrivning av tillämpningsområdet för beslut om utreseförbud som fokuserar på barnets hälsa och utveckling. En sådan reglering bedöms ligga i linje med de åtgärder som kan vidtas i enlighet med LVU.

Utredningen föreslår också införande av olika åtgärder för att beslutade utreseförbud ska kunna upprätthållas på ett effektivt sätt. En sådan åtgärd är att straffansvaret för egenmäktighet med barn ska vidgas till att även omfatta de fall där man för bort eller

undanhåller ett barn under 15 år med syfte att förhindra att beslut om vård eller omedelbart omhändertagande enligt LVU verkställs.

Utredningen har identifierat sex författningsändringar som bedöms nödvändiga för att man ska kunna genomföra och upprätthålla de två tidigare nämnda lagändringarna i LVU och Brottsbalken. En förändring som föreslås är att uppgifter om personer med utreseförbud ska registreras i Polismyndighetens efterlysningsregister och på sikt även i Schengens informationssystem (SIS). Därigenom blir uppgifterna om utreseförbud tillgängliga innan ett pass har hunnit återkallas och även utländska medborgare kan registreras. Här vill man också införa ett sekretesskydd samt att det införs en regel om att Polismyndigheten särskilt ska överväga om en registrering i SIS behövs i det enskilda fallet.

De föreslagna författningsändringarna rör:

- Förslag till lag om ändring i brottsbalken (1962:700).
Ändringen gäller 7 kap. 4 § som handlar om egenmäktighet med barn. Förslaget innebär att paragrafen utvidgas till att omfatta även om man förhindrar verkställighet av ett beslut om vård eller omedelbart omhändertagande enligt LVU.
- Förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.
Ändringen gäller 31 a och 31 §§ som idag avhandlar reseförbud och undantag från reseförbud. Förslaget innebär att man utvidgar målgruppen till att även gälla för personer där det finns en påtaglig risk att den som är under 18 år förs utomlands och att hens hälsa eller utveckling skadas på grund av
 1. fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i boendemiljön under utlandsvistelse.
 2. den unges missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller annat socialt nedbrytande beteende under utlandsvistelsen.
- Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)
- Förslag till förordning om ändring i efterlysningskungörelsen (1960:293)
- Förslag till förordning om ändring i utlänningsförordningen (2006:97)

- Förslag till förordning om ändring i förordningen (2021:1188) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordningar om Schengens informationssystem.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för socialtjänst.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ser positivt på utredningens förslag om att vidga målgruppen för utreseförbud. Genom att införa en generell och bredare formulering ges möjlighet att utforma barnets skydd utifrån dess specifika situation. Dessutom ser förvaltningen positivt på att det blir straffbart att undanhålla eller föra bort ett barn i syfte att hindra verkställighet av vård eller omedelbart omhändertagande enligt LVU.

Även om de föreslagna ändringarna innebär inskränkningar i barns grundläggande fri-och rättigheter så delar förvaltningen bedömningen att inskränkningarna är godtagbara, då förslagen bidrar till att skydda barn mot befarat våld samt ger dem ett starkare skydd mot att drabbas av hedersrelaterat våld och kränkningar samt mot andra anledningar till att fara illa utomlands. Förvaltningen bedömer att förslagen kommer stärka barn och ungdomars skydd och minskar risken för att utsättas för fara och övergrepp.

Jämställdhetsanalys

I utredningen framkommer att risken för att utsättas för fara vid utlandsvistelser är högst för de barn och ungdomar som växer upp i en hederskultur. Idag är det möjligt att besluta om ett utreseförbud för att hindra barnåktenskap och könsstympning, vilket är något som främst drabbar flickor. I och med utvidgningen av tillämpningsområdet för utreseförbudet så kan man även förhindra utlandsvistelser som innebär en fara för sådant som oftare drabbar pojkar, såsom uppfostringsresor. I utredningen nämns särskilt HBTQI-personer samt personer med intellektuell funktionsnedsättning som en riskgrupp för att fara illa vid utlandsvistelser, även dessa grupper får ett förstärkt skydd i och med de föreslagna författningsändringarna.

Patrik Åhnberg
Stadsdelsdirektör
Skärholmens
stadsdelsförvaltning

Anna Toll
Avdelningschef
Skärholmens
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Remiss Ett utvidgat utreseförbud för barn (Ds 2022:9).

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Patrik Åhnberg, Stadsdelsdirektör	2022-07-07
Anna Toll, Avdelningschef	2022-07-07